

(Foto: Fotografia apareguda al núm. 17 de la RCG)

El Gran Congost i el riu de
Yellowstone, Lower Falls. El 1872
el president Ulysses S. Grant signà
l'acta de creació del primer parc
nacional del món: Yellowstone

YELLOWSTONE COM ANTIPARADIGMA PER ALS ESPAIS PROTEGITS DE CATALUNYA

Josep M. Mallarach i Carrera
Geòleg. Universitat de Barcelona

L'article "El Parc Nacional de Yellowstone. Passat, present i futur del pioner dels parcs nacionals", del senyor Rafel López i Monné, publicat al numero 17 de la *Revista Catalana de Geografia* (febrer de 1992), i de manera molt especial el paràgraf final on resumeix la intenció amb què fou escrit, em dona peu a adreçar-los aquest comentari.

Coincideixo plenament amb l'autor a reconèixer els "avantatges que per a nosaltres pot suposar seguir de prop les experiències nord-americanes i prendre nota de tot allò que pugui ajudar a la conservació del nostre patrimoni natural", però discrepo quan aquesta impecable afirmació es refereix al Parc Nacional de Yellowstone. Permeteu-me exposar-ne els motius.

Comencen per l'origen. La història de l'inici del parc és menys gloriosa que el que s'acostuma a difondre. En efecte, la major part del territori que avui constitueix aquest famós parc nacional havia estat durant centúries part del territori de la nació índia absaroka (o *crow*, com se'ls anomena als Estats Units d'Amèrica). La resta havia canviat moltes vegades de domini entre altres nacions pells-roges veïnes. Els absaroka foren l'única tribu poderosa de l'Oest que va decidir no lluitar contra els blancs invasors. Per aquesta raó el govern dels Estats Units d'Amèrica els va reconèixer en el tractat de Fort Laramie (1851) la possessió de la quasi totalitat de les seves terres. Això no obstant, pocs anys després, mitjançant successives maniobres, pressions i enganys, el territori dels absaroka fou retallat una i altra vegada i, finalment, el 1905, foren confinats en una reserva de superfície inferior al 10 % de la que els reconeixia el tractat de Fort Laramie¹.

Fou així com Yellowstone va poder ésser declarat el primer parc nacional del món vint-i-nou anys després d'haver estat reconegut oficialment territori de sobirania índia. Escau indicar que diverses variants d'aquesta ignominiosa història es van produir en molts altres grans parcs nacionals nord-americans, com és ara Yosemite², encara que hi hagi poc interès a reconèixer-ho.

Vegem ara el context geogràfic. Yellowstone es troba situat entre els actuals estats de Wyoming, Montana i Idaho, si bé en els dos darrers la part que ocupa és molt minsa amb relació en el primer. Aquests estats tenen tots ells unes característiques comunes que els diferencien totalment de Catalunya: gran extensió, poquíssims habitants i molt feble industrialització. Així, per exemple, la superfície de Wyoming és unes vuit vegades superior a la de Catalunya, mentre que la seva població és només de 454 000 habitants, cosa que equival a una densitat de poblament cent vegades inferior a la del Principat. L'estat de Montana és encara més extens, prop de 380 000 km², i té una densitat de població semblant a la de Wyoming (2,2 habitants per km²). Un altre contrast frapant amb Catalunya s'observa en el règim de tinença del sòl. En efecte, el 46,5 % de la superfície de l'estat de Wyoming és propietat del govern federal, percentatge que assoleix el 86 % si considerem l'espai forestal. Per a fer-se una idea del que això significa en termes comparatius, la superfície propietat del govern federal als estats de Wyoming i Montana equival a la de la meitat de l'estat espanyol. Finalment, es tracta d'estats amb més del 40 % de població rural, que obtenen prop del 30 % del seu PNB de l'explotació dels recursos naturals³.

Notes:

1. Vegeu: Linderman, Frank B.: *Plenty-Coups Chief of the Crows*, 324 pàgs. First Bison Book. 1962. I també: Fitzgerald, Michael O.: *Yellowtail, Crow Medicine Man and Sun Dance Chief*, 241 pàgs. University of Oklahoma Press. 1991.

2. Solnit, Rebecca: "Up to the River of Mercy", a *Sierra Magazine*, pàgs. 50-57 i 78-83. Novembre-desembre. 1992.

3. Hall, Bob i Kerr, Mary: *1991-1992 Green Index. A State-by-State Guide to the Nation's Environmental Health*, 162 pàgs. Island Press. Washington DC, 1992.

Foto 2: La zona d'Old Faithful, al voltant del guèiser del mateix nom, s'ha convertit en una de les àrees de major concentració de visitants (Foto: Fotografia apareguda al núm. 17 de la RCG)

Un darrer comentari quant a la disparitat d'ordres de magnitud. La superfície de l'únic –i controvertit– parc nacional de Catalunya, el d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, és inferior a la superfície que ocupen els aparcaments i les carreteres del Parc Nacional de Yellowstone. D'altra banda, el gran ecosistema de Yellowstone, que integra el parc nacional, té una superfície que supera àmpliament la de tot Catalunya.

Passem ara als sistemes naturals del parc. Yellowstone, com s'ha dit, fou declarat parc nacional just després d'haver-lo arrabassat de les mans d'unes nacions indígenes que, des de temps immemorial, consideren la natura com una manifestació o revelació divina, i per tant estrictament sagrada. Fidels i conseqüents, havien tractat sempre la natura com si fos la seva mare, amb un respecte reverencial, extraient-ne just allò que necessitaven per a la seva vida simple i austera, mitjançant la caceria i la recol·lecció de fruits i arrels silvestres. Quan els blancs hi van arribar a començaments del segle passat, doncs, l'altiplà de Yellowstone era un territori "verge" de tota transformació derivada dels usos agropastorals. A Catalunya, en canvi, els sistemes naturals equivalents foren transformats a gran escala alguns centenars o àdhuc milers d'anys abans de l'imperi romà, per les civilitzacions agropastorals pretèrites, i les transformacions s'han succeït al llarg dels segles fins als impactes de la civilització industrial dels nostres dies. És així que tots els pai-

satges "naturals" contemporanis de Catalunya –inclosos els espais protegits pel PEIN– són sistemes naturals "humanitzats" (encara que avui dia puguin estar deshabitats i hagin cessat els aprofitaments tradicionals) i, per tant, molt diferents dels originals.

Acabem amb els gestors i la gestió del parc. El National Park Service (Servei de Parcs Nacionals) depèn del Ministeri de Governació Federal (no oblidem que "nacional" es refereix als Estats Units d'Amèrica, mentre que "estatal" designa qualsevol dels cinquanta estats que componen la federació). És a dir, Yellowstone es troba en una situació anàlega a la que va combatre amb èxit la Generalitat de Catalunya quan l'únic parc nacional de Catalunya era gestionat per l'ICONA i depenia, consegüentment, del govern central.

Al marge dels mèrits històrics que són reconeguts al National Park Service, durant els darrers anys ha estat objecte de crítiques molt diverses: per les dificultats de cooperació que es deriven de la seva estructura de caràcter militar, pel fet d'haver centrat els seus esforços en l'ús públic dels parcs, i per haver dedicat la majoria dels seus recursos a la construcció d'infraestructures i a l'aplicació de la llei, tot negligint la recerca i el seguiment de l'evolució dels ecosistemes en els parcs que gestiona.

A més, en el cas concret de Yellowstone, s'han denunciat greus errors de gestió faunística tals com l'eliminació sistemàtica de "predadors" que es va efectuar des

Foto 3: Volcà de la Garrinada d'Olot

(Foto: Rambol)

dels inicis fins al 1938 (de fet, les batudes van continuar fins al 1975 als boscs nacionals de l'entorn immediat del parc) per a garantir la seguretat dels visitants i fer créixer la població d'ungulats, alguns dels quals, com l'ant, van augmentar tant que van haver d'ésser eliminats a milers pel mateix personal del Servei. Amb aquestes pràctiques

es van arribar a fer desaparèixer del parc espècies de vertebrats que originàriament s'hi trobaven, com és el cas del llop, alhora que es van provocar importants reduccions de les poblacions de moltes altres espècies emblemàtiques, com són el puma, el coiote, el linx, el gat mesquer, el castor, etc. malgrat el fet que algunes d'elles estiguin experimentant actualment espectaculars increments en altres zones de les Muntanyes Rocalloses⁴.

En resum, ni pel seu origen, ni pel marc geogràfic i social, ni per les característiques qualitatives i quantitatives dels seus ecosistemes, ni pel model de gestió que

Nota:

4. Goldstein, Bruce: "The Struggle Over Ecosystem Management at Yellowstone", a *BioScience*, volum 42:3, pàgs. 183-187. 1992.

impera, Yellowstone no pot ésser una referència per a la gestió dels espais protegits de Catalunya.

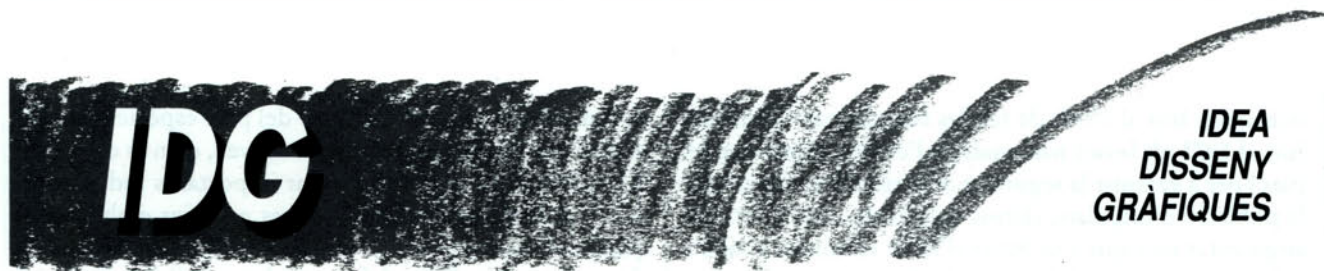
Tornant a la idea positiva inicial, d'experiències valuoses per a la conservació del patrimoni natural de Catalunya se'n poden trobar moltes als Estats Units d'Amèrica. Per esmentar-ne només tres de ben diferents, podria referir-me al programa federal de lluita contra l'erosió edàfica, que ha assolit impressionants reduccions de l'erosió dels sòls en poc més de deu anys; l'ambiciosa proposta de llei Northern Rockies Ecosystem Protection Act, que introdueix per primera vegada els plantejaments d'ecosistema i les figures jurídiques de corredor biològic (Biological Connecting Corridor), i recuperació d'àrees verges (Wildland Recovery Areas); o encara l'admirable eficiència i capacitat de mobilització de les grans organitzacions conservacionistes no governamentals.

De totes aquestes experiències, així com de moltes altres, estic convençut que a Catalunya se'n podrien extreure lliçons profitoses. Del Parc Nacional de Yellowstone, amb tota franquesa, em sembla que no.

Data de recepció de l'original: 02.93

Nota:

5. Chase, Alston: *Playing God in Yellowstone. The Destruction of America's First National Park*. The Atlantic Monthly Press, 446 pàgs. Nova York, 1986.

Estudi de Disseny i Creació • Estudi Fotogràfic • Autoedició • Fotomècnica • Offset • Tipografia • Serigrafia • Enquadernació • Manipulats

Enric Morera 14, Àtic • Telèfons 93 / 372 23 11 / 371 69 41 • Fax 93 / 473 06 67 • 08950 Esplugues de Llobregat / Barcelona